

Zvijezda izarešetaka

PIŠE DAVOR KRILE SNIMKE REUTERS

U povijest svoje zemlje ušla je kao prva žena s diplomom prestižne škole vojnog zrakoplovstva u Harkovu. Pristupila je bataljunu Aidar, te se borila s proruskim trupama sve dok je nisu zarobili kod Luganska...

SIRIJSKI sukob i golemo izbjeglička drama gotovo su posve potisnuli u sjećanju Europljana donedavni rat u istočnoj Ukrajini u kojemu je, prema izvještajima UN-a, za najvećega intenziteta svakoga dana prosječno umiralo 46 ljudi. Čak i nakon uspostave krhko primirja u rujnu 2015. u povremenim sukobima poginulo je više tisuća ljudi. Prema ukrajinskim izvorima, taj rat je dosad na obje strane odnio više od 15.000 duša, prema izvještajima UN-a oko deset tisuća, a njemačke tajne službe broj žrtava su svojedobno procijenile i na više desetaka tisuća. Budući da se ukupan broj poginulih u našem Domovinskom ratu procjenjuje na 22.000, nije pogrešno reći kako je ukrajinski sukob s nasilnom aneksijom Krima zadobio jako malo globalnoga publiciteta s obzirom na posljedice.

U svakom su ratu, međutim, tisuće poginulih puka statistika, a put do građanske pažnje puno prodorniji kroz priče o pojedinačnim ratničkim sudbinama: od Vasilija Zajceva preko Hans-Joachima Marsellea zvanog Zvijezda Afrike, pa do današnjih dana. I Ukrajina ima svoju pokaznu junakinju preko čijih se leđa vode odsudne blokovske političko-propagandne bitke: ime joj je Nadia Šavčenko, 34-godišnja je pilotkinja borbenog helikoptera i poručnica ukrajinske vojske, te mirovna veteranka rata u Iraku. U nacionalnu povijest svoje zemlje ušla je 2009. kao prva žena s diplomom prestižne škole vojnog zrakoplovstva u Harkovu koja joj je potom priskrbila komandnu palicu borbenog helikoptera MI-24.

NEUMOLJIVI PUTIN

Nakon izbijanja ukrajinskog sukoba, međutim, Nadia Šavčenko pristupila je pješackim dobrovoljnim paravojnim snagama, bataljunu Aidar, te se žestoko borila s proruskim jedinicama sve dok je nisu zarobili u lipnju 2014. kod Luganska. Tek nakon zarobljeničke kalvarije Šavčenko doseže pravi zvjezdani status: okovi i proces u Moskvi donose joj slavu nacionalne heroine, dobiva najvišu državnu počast, znamen Heroja Ukrajine, a lani je – premda u uzništvo – izabrana i za zastupnicu u ukrajinskome parlamentu, pa i članicu Parlamentarne skupštine Vijeća Europe.

Rusi je, međutim, smatraju nedvojbena zločinkom, "davoļjom kćeri" i "strojem za ubijanje u suknu", te je s indignacijom od prvoga dana odbijaju uključiti u rutinske razmjene zarobljenika. Formalno je terete za uboj-

stvo "dviye ili više osoba uz prethodnu zavjeru grupe motivirane mržnjom prema određenoj društvenoj skupini i iznimno opasnim sredstvima", a također je optužena i za ilegalno prelaženje ruske granice što bi joj zajedno po zahtjevu tužiteljstva moglo donijeti 23 godine zatvora.

Konkretno, optužena je da je sudjelovala u ubojstvu Antona Vološina i Igora Kornelijuka, novinara ruske državne televizije VGTRK koji su ubijeni minobacačkom vatrom dok su izvještavali o bitki za Lugansk tijekom koje je uhićena i Šavčenko. Prema optužnici, kao izučeni navigator helikoptera osigurala je da napadači dobiju točne koordinate mjesta gdje su se zatekli poginuli novinari, premda ona i njezini odvjetnici tvrde da su ruski novinari ubijeni nakon što je Nadia Šavčenko već bila zarobljena.

Kako se moskovsko suđenje primiče kraju, tako se diljem svijeta intenziviraju političke akcije da se na primjeru Nadie Šavčenko pokaže sva farsičnost Putinova pravosudnog sustava. Njezino hitno oslobađanje u ovom "političkom procesu" prošle je srijede zatražio ukrajinski premijer Arsenij Jacenjuk, Vlada Angele Merkel također je obavijestila Moskvu da to suđenje ugrožava duh muenchenskog sporazuma, a i predsjednik parlamentarnog Odbora za pridruživanje EU-a i Ukrajine Andrej Plenković (HDZ) s kolegama iz Europarlamenta je isto nedavno izrazio podršku ukrajinskoj pilotkinji koja od početka ožujka štrajka gladi. Izgledi da će joj svi ti diplomatski pritisci i javne akcije pomoći ipak su krajnje simbolični jer je Šavčenko postala odveć važno medijsko ime i puki talon u globalnom propagandnom ratu između Istoka i Zapada.

Ukrajinski predsjednik Petar Porošenko svojedobno je bio angažirao Angelu Merkel i Baracka Obama da osobno od Putina pokušaju ishoditi njezinu razmjenu i oslobađanje, no i ta akcija najmoćnijih ljudi svijeta okončana je bez rezultata. Odveć nađe joj ne pruža ni pravosudna sudbina filmskog redatelja Olega Sentsova, optuženog za napade na proruske skupine u anektiranim dijelovima Ukrajine koji je prošle godine nakon također razvikanog procesa u Rostovu osuđen na 20 godina teškog rada.

Sentsov je ukrajinski filmski redatelj, samohrani otac dvoje djece slavan po filmu "Gaamer" koji je prvi put prikazan na Filmskom festivalu u Rotterdamu 2012. godine. Rodom s Krima, snažno je podržavao svojedobnu pro-

zapadnu pobunu na kijevskome trgu Majdan, a istaknuo se i kao žestoki protivnik ruske aneksije Krima. Sentsova je na ulici u Simferopolju 2014. navodno oteo ruski agent, i to netom nakon što je sudjelovao na demonstracijama protiv aneksije. Već za nekoliko dana bio je u pritvoru u Moskvi, optužen za podmetanje požara u uredima Stranke ujedinjene Rusije i ruske zajednice na Krimu, a teretili su ga i za pokušaj rušenja Lenjinova spomenika. Usprkos oskudnim dokazima, pa i činjenici da je ključni svjedok tijekom suđenja povukao svoj iskaz kazavši da ga je dao pod prisilom, Sentsov naposljetku ipak nije umaknuo zatraženoj teškoj kazni.

SLUČAJ KOHVER

Slučaj što je oživio tople uspomene na svojedobne Staljinove procese zadesio je i Estonca Estona Kohvera, agenta optuženog za špijunažu na ruskom teritoriju. Kohver je bio zaposlenik estonske Službe sigurnosti, svojevrnsne inačice FBI-ja u toj baltičkoj državi. Istraživao je krijumčarski lanac koji vodi ruska skupina organiziranog kriminala u Estoniji, te se u pograničnom području prema Rusiji koncem 2014. dogovorio susresti s povjerljivim doušnikom. Upao je, međutim, u rusku namještaljku, te je oteo i odvezen u Rusiju. Estonski i ruski graničari su pregledali područje na kojem se Kohver kretao na dan incidenta te su u zajedničkom protokolu nakon analize tragova utvrdili kako je skupina ljudi iz Rusije ušla u Estoniju i potom se vratila tamo. To, međutim, nije pomoglo Kohveru koji je nakon suđenja u ruskoj regiji Pskov osuđen na 15 godina zatvora zbog špijunaže. I za primjer svim budućim neposlušnicima.

Suđenje Nadiji Šavčenko razvikanije je i puno simboličnije od svih ostalih slučajeva Putinovih talaca: riječ je o svojevrsnoj perjanici ukrajinskog nacionalnog ponosa, ratnici koja je nedvojbena pružala oružani otpor ruskim uzurpatorima ukrajinskoga teritorija. Premda je riječ o ženi kojoj je zdravlje štrajkom gladi navodno već prilično narušeno, u njezinu slučaju naročito je naivno očekivati demonstraciju Putinove vladarske milosti. Baš zato što spada u kategoriju političkog pitanja o kojemu se ne odlučuje na temelju pravnih argumenata nego u Kremliju, pravorijek za Nadiju Šavčenko mogao bi koncem ovoga mjeseca biti zvonka poruka svim budućim antiruskim punktovima ukrajinskog otpora.

